

EVALVACIJA 2018

NADALJEVANJE ANALIZE OBČUTENJA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Pregled dela in rezultati raziskave v letu 2018

UVOD

Letošnja evalvacija se navezuje na evalvaciji iz dveh prejšnjih let, ko smo podrobno raziskali ne samo, kateri so učenci, ki imajo vedenjske težave, temveč tudi kakšne vrste težav imajo. Evidentirali smo učence in razrede v katerih je pogosto prihajalo do konfliktnih situacij. Usmerjeno smo nadaljevali z že začetimi aktivnostmi in v letošnjem letu zaznali izboljšanje. Naj opozorim, da je to proces, ki traja in pri vseh teh učencih, ki so spremenili vedenje je trajalo dve do tri leta ob našem budnem usmerjanju, pomoči staršev in zunanjih institucij.

Tudi letos imamo učence z naslednjimi težavami:

- **Učenci z vedenjskimi težavami:** so učenci, ki nimajo kontrole nad svojim vedenjem, vzorci, ki so jih pridobili skozi vzgojo so tako močni, da vedno znova zapadajo v ista vedenja, kadar bodisi želijo zadovoljiti kakšno svojo potrebo (pripadnost, moč) ali impulzivno reagirajo na dano situacijo, ki ni v skladu z njihovimi pričakovanji. Ko smo se pogovarjali o teh učencih ugotavljamo, da ima večina med njimi precej ohlapne meje in da jim nikoli niso bile postavljene ozke in ostre meje pri uporabi njihovih vedenj. To je edina skupina učencev pri katerih večinoma (ne pa vedno), kazen v obliki opomina zaleže, vendar šele, ko jim začne groziti prešolanje na drugo šolo. Torej po drugem vzgojnem opominu.

Te učence učimo, kako zaznati neugodno počutje, ki vodi v nasilje in kako uporabiti druge vrste vedenj za pomiritev frustracije. Proces je dolgotrajen in terja potrpežljivost in vztrajnost tudi pri učiteljih in sošolcih. Pomembno je, da je skupnost strpna in dovoljuje tudi zdrse v vedenju znotraj tega procesa. Če tega ni, ima učenec občutek, da se trudi vendar njegovega truda nihče ne zazna. Potem se jim zdi, da je tako vseeno ali se trudijo ali ne, rezultat je vedno enak. Kljub temu, da se opazovalcu ne zdi, da se otrok trudi, je v resnici ta trud prisoten in v tem obdobju je učenec še zlasti občutljiv na krivice. Marsikdaj se zgodi, da je tak učenec črna ovca za vse neprimerne dogodke v razredu. Kar pride prav nekaterim skupinam učencev, učitelji pa ne vidijo dejanskega stanja. Zato je zelo pomembno, da učitelj spremlja dogajanje v razredu in da zna presoditi, kaj se je v resnici zgodilo, oz. če že ne vidi, da je vsaj pripravljen prisluhniti učencu.

- **Čustvene težave:** Učenci se osamijo, torej ne silijo v skupino, ostajajo nekje v obrobju in se vključujejo le na povabilo ali še tisto težko. Ti učenci niso agresivni do drugih temveč do sebe. Izbirajo različna vedenja, ki vodijo v samo poškodovanje. Pri teh učencih je slaba samopodoba in občutek zapuščenosti tako visok, da potrebujemo zunanjo pomoč pri delu z njimi.

- **Socialno čustvene težave:** Ti učenci izbirajo neprimerno vedenje, da bi bili vključeni v skupino. Ne zanje pristopiti, prositi ali se preprosto nevsiljivo vključiti v igro. Vključujejo se tako, da podrejo že zgrajene stvari, da ob vključitvi enega ali dva porinejo na stran, da pametujejo, postavljajo svoja pravila in se ne držijo pravil igre, da hočejo vedno imeti prav in vedno biti prvi. Drugim otrokom to seveda ni všeč in včasih zaradi golega miru popustijo, spet drugič, porinejo nazaj ali dajo jasno vedeti, da prišleka ne sprejmejo v svojo sredo. Tak otrok potem izbira čedalje bolj ogrožajoča vedenja, da bi se vključil v igro, v skupino. Vsem otrokom je pomembno, da imajo sopotnike pri igri, le-ti se kasneje spremenijo v prijatelje, sošolce, ki so jim blizu vsaj do konca osnovnega šolanja.

Tudi ta skupina otrok ima izrazito slabo samopodobo. Ne zaupa vase, ne upa se izpostaviti na področju znanja, ker vanj nima zaupanja oz. celo obratno temu se izogiba, saj noče pred skupino pokazati kako »neumen« je. Tako postanejo lahko ti učenci tudi učenci z učnimi težavami, čeprav nimajo predispozicij za to. A namesto, da bi se ukvarjali z učenjem, poslušanjem in sodelovanjem, se ukvarjajo z drugimi stvarmi, velikokrat motijo pouk, ali pa preprosto delajo kaj drugega. Nimajo domačih nalog, nad zadolžitvami kmalu obupajo, ob sebi ves čas nekoga potrebujejo, da jih spodbuja in jim kaže pravo pot. Pri športu so agresivni, težko jim je upoštevati navodila in pravila. Težko prepoznajo svojo vlogo v socialni dinamiki skupine, običajno zavzamejo vlogo žrtve, ne prevzemajo odgovornosti za svoje vedenje. Prepričani so, da tako kot se vedejo, se morajo vesti, če želijo, da se jim ne godi krivica.

Delo s temi učenci najprej poteka na utrjevanju njihove pozitivne ali vsaj boljše samopodobe. Ustvarjamo okoliščine, kjer z majhnimi koraki uspejo in dokaj hitro lahko pridejo do pozitivne povratne informacije. Delo bi nam bilo olajšano, če bi bili mi edini, ki gradimo ali rušimo otrokovo samopodobo. Tako pa nimamo dosti vpliva na vzorce komunikacije, ki delujejo znotraj družine. Glede na to, da imamo otroke v prvih razredih, ki pridejo s porušeno samopodobo je družina tista, ki jo gradi ali ruši.

Učimo jih, kako pristopati k skupini, kadar bi bili radi vključeni. Skušamo širiti njihov pogled na to, da so sami svoje sreče kovač in da imajo kontrolo nad svojim vedenjem in svojimi mislimi. Vemo, kako težko je to že za nas odrasle, kaj šele za otroke. Ob vsem tem učimo tudi skupino, kako sporočiti takemu učencu, da njegovo vedenje ni v redu, da ni težava on kot tak, temveč način, kako se vključuje.

- **Učenci, ki jim niso bile postavljene meje:** v to kategorijo sodijo razvajeni otroci. To so otroci, ki jim je bilo vedno vse dovoljeno, otroci, ki so vedno dobili vse, kar so hoteli in otroci staršev, ki so prepričani, da jih šola zatira, da je sama po sebi krivična. Ne prenesejo naporov, truda, ne zavzemajo se za nič.

Pri njih je najtežje odkriti močna področja, saj se je tudi pri teh potrebno potruditi oz. si vsaj dopustiti, da uživajo ob delu. Starši veliko delajo namesto njih in se prerekajo o vsaki oceni, ki zanje ni dopustna. Otrok je tu ob strani, ne prevzema odgovornosti za svoja vedenja, ocene, naloge. Prikrajšan je za izkušnje vzponov in padcev, iz lastnih izkušenj se ti otroci ne morejo ničesar naučiti.

Kadar skušamo staršem odpreti oči, naletimo na zid. Smo njihovi najhujši sovražniki pri vodenju otroka, zato je z njimi zelo težko komunicirati. Svojega otroka ščitijo tudi ob najhujših dejanjih, ki jih zagreši, oz. v njihovih očeh ni odgovoren, temveč je žrtev. Od vseh skupin otrok imamo tu najtežjo nalogo. K sreči je teh najmanj.

Vsi ostali starši so pripravljeni sodelovati s šolo, v večini primerov se zelo trudijo po svojih najboljših močeh, poiščejo zunanjo pomoč, kadar jo priporočamo.

- **Učenci z učnimi težavami:** kot sem omenila zgoraj se učenci z vedenjskimi težavami znajdejo tudi v skupini učencev z učnimi težavami, četudi nimajo nobenih predispozicij, da bi jih lahko imeli. Nimajo različnih motenj, razen da imajo kratko koncentracijo ne zmorejo poslušati navodil.

Na podlagi analiz, ki smo jih opravili v letih 2016 in 2017 smo letos opravili spremljanje dela s temi učenci v razredu in individualno in opredelili napredek oz. prenehanje ali nadaljevanje ogrožajočih vedenj pri posameznih učencih.

Glede na težave posameznega učenca smo presodili v katere aktivnosti, ki jih izvajamo ga bomo vključili, da mu pomagamo nadzorovati vedenje. Seveda smo pri tem potrebovali pomoč staršev vsaj pri tem, da so podpisali soglasje, da lahko delamo z njimi ali za vse nadaljnje aktivnosti.

Naj opozorim, da je tu opredeljeno število učencev, s katerimi se redno celoletno ukvarjamo. Na dnevni ravni pa je še veliko enkratnih dogodkov, ki so posledica interakcij med učenci in jih rešujemo sproti, dnevno. Ti dogodki so enkratni. Z učenci se pogovorimo, jih usmerjamo v socialno sprejemljivo vedenje. Vse to se dogaja na različnih ravneh. Pogovore lahko vodi razrednik, učitelj, ki je bil priča dogodku, svetovalna služba, lahko pa pri pogovoru pomagajo tudi učenci mediatorji.

V spodnji tabeli smo pripravili primerjavo me lanskim in letošnjim letom.

PREGLED UČENCEV Z TEŽAVAMI PRI VEDENJU 2018

poročilo ob konferenci, januar 2019

RAZRED LANI	VEDENJ. TEŽAVE LANI	RAZRED LETOS	VEDENJ TEŽAVE LETOS	NOVI LETOS	ADHD AVTIST	DSP	UKREPI 2018	OPOMIN 2018	PREMES TITVE V DRUG RAZRED	PREŠOLA NJE NA DRUGO ŠOLO	NAPOTE NI po zunanjo pomoč	OBRAVE ŠSD Št. Otrok LETOS	RU ŠSD
1.	6	1.		8									
2.	12	2.	4										
3.	12	3.	6										
4.	11	4.	6	5									
5.	14	5.	3										
6.	10	6.	5	1									
7.	8	7.	5	1									
8.	7	8.	3	1									
9.		9.	2	1									
SKUPAJ	80		34	17	13	50	47	8	3	2	26	88	8
%	12%		51 = 6,4%									13%	

1. DELO S POSAMEZNIKI, SKUPINAMI

- **Neposredna pomoč** (individualno, skupinsko svetovanje oziroma pogovori, ozaveščanje vedenja, načrtovanje pomoči in spremljanje učenčevega osebnega napredka. Odkrivanje pozitivnih lastnosti, močnih področij in na njih grajenje pozitivne samopodobe)
- **Svetovalno – preventivno delo z učenci:**
 - ✓ **doživljajski tabor** za razredno in predmetno stopnjo (razvijanje socialnih in komunikacijskih veščin ter čustvene inteligence, sodelovanja, sprejemanja poraza v različnih aktivnostih, medgeneracijsko sodelovanje, učenje, kako poskrbeti zase)
 - ✓ **skupine za osebnostno rast** (namenjene krepitvi pozitivne samopodobe ter razvijanju socialnih veščin, vzpostavljanju pozitivnih medosebnih odnosov ter učenju spoprijemanja s problemskimi situacijami)
 - ✓ **delovne akcije** (barvanje stence, urejanje okolice šole) namenjene razvijanju močnih področij posameznikov in neformalnemu povezovanju)
 - ✓ **delavnice v popoldanskem času** (ustvarjalne, otroška kuharija)
 - ✓ **družabne igre** pred in po pouku: učenje sodelovanja, upoštevanja pravil, sprejemanje poraza
 - ✓ **delavnice z namenom obvladovanja jeze**
 - ✓ **omogočanje učencem aktivno preživljanje časa v času odmorov** (pogovor, igranje družabnih iger)
- **Mediacija (konstruktivno reševanje sporov):**
 - ✓ izvajanje šolske mediacije
 - ✓ predstavitev in učenje vrstniške mediacije v posameznih oddelkih, razredni vrstniški mediatorji
 - ✓ usposabljanje za vrstniške mediatorje (namenjeno učencem od 5. do 9. razreda)
 - ✓ izvedba gledališke predstave »Vsak učenec je lahko uspešen«.
- **Učna pomoč s strani zunanjih prostovoljcev v dopoldanskem in popoldanskem času**

2. DELO Z RAZREDI:

- Dejavnosti na razrednih urah s strani razrednika in šolske svetovalne službe: povezovanje, skupne aktivnosti, kjer vsak učenec prevzame nalogo za skupno dobro (npr. peka palačink v okviru razredne ure), učenje socialnih in komunikacijskih veščin, razvijanje čustvene inteligence, delavnice (obvladovanje jeze, izražanje čustev, odzivi na konflikt), pogovori, razredni projekti (predstava Vsak učenec je lahko uspešen), usposabljanje učencev za vodenje razrednih ur, vrstniški mediatorji – 6. razred
- **Angažiranje razrednika:**
 - popoldanska srečanja: izleti, kino, sladoled, kolesarski izleti, pikniki
 - spanje v šoli, vikend tabori
 - skupne aktivnosti, kot je priprava prireditve za starše ali za šolo
 - pogovori izven pouka
- **Delavnice Centra za mlade Domžale** za učence predmetne stopnje (6. in 7. razred: Kaj je izzivanje, 8. in 9. razred: Samopodoba)
- **Predavanja s strani Zdravstvenega doma Domžale** za učence od 1. do 9. razreda
- **Qi gong v posameznih oddelkih in tai chi kot interesna dejavnost**

3. DELO S STARŠI

- Sodelovanje s starši in svetovanje v zvezi s socialno problematiko, učnimi in vedenjskimi težavami otrok.
- **Opolnomočenje staršev** pri vzgoji (svetovanje staršem pri oblikovanju vzgojnih smernic ter pomoč pri razvijanju dobrih medosebnih odnosov v družinskem okolju).
- Izvajanje začetnega in nadaljevalnega izobraževanja iz Teorije izbire za starše.

4. SODELOVANJE Z UČITELJI, UČITELJSKIM ZBOROM, VODSTVOM

- Svetovanje in pomoč učiteljem ter timsko delo pri vzgojnem delu z učenci s poudarkom na uporabi različnih metod in načinov dela s socialno – pedagoškega področja.
- Posvetovanje z učitelji pri delu z oddelčnimi skupnostmi (program razrednih ur, reševanje konfliktov – mediacija, vzpostavljanje pozitivne oddelčne klime).
- Sodelovanje z vodstvom pri oblikovanju sodobnih vzgojnih/disciplinskih pristopih.
- Priprava gradiva in izvedba delavnic za izvajanje povezovalnih in preventivnih dejavnosti za učitelje razredne in predmetne stopnje (Spoznavne socialne igre, Povezovalne dejavnosti, strategije za reševanje konfliktov, čustva in komunikacija)

5. SODELOVANJE Z ZUNANJIMI INSTITUCIJAMI IN ZUNANJIMI STROKOVNIMI SODELAVCI

(Center za socialno delo, Študijsko raziskovalni center, Zavod Aleksandra, Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna)

ZAKLJUČEK:

Število učencev z izkazanim nasilnim vedenjem se je zmanjšala za 50% oz. zdaj zaznavamo 6, 4 % učencev z vedenjskimi težavami. Vsi ti učenci imajo težave, ki jih mi kot šola, ne moremo odpraviti ali jim pomagati pri odpravljanju le-teh. Zaradi tega je nujno, da starši skupaj z otroki poiščejo zunanjo pomoč. Vendar tega našega priporočila velikokrat starši ne slišijo. Učenci iz 6. družin, ki so poiskale pomoč pri zunanjih institucijah ali terapevtih, so polagoma spremenili svoje vedenje in se tudi oni počutijo bolje.

Od 51 detektiranih učencev pa se najbolj ukvarjamo s 15 učenci – na dnevni ravni, to so otroci, ki prihajajo iz neurejenih družinskih razmer. Z njimi se skušamo povezovati, da bi jim povrnili zaupanje v odrasle, kar je dolgotrajen proces, ki terja veliko vztrajnosti in potrpežljivosti. Zelo pomembno je, da učenci čutijo, da so sprejeti kakršni so. Ločiti vedenje od sebe je včasih težko, vendar nujno potrebno prav pri teh učencih. En sam spodrslijaj nas lahko vrne v začetno stanje.

Meni, da s svojim delom in doslednostjo zaenkrat uspemo reševati nastale, včasih težke situacije.

Zapisala: Ana Nuša Kern, ravnateljica

Sodelovali sta: Tina Verbančič, socialna pedagoginja in Metka Čižmek, pedagoginja in pomočnica